

X. A védelmi és biztonsági kötelezettségekkel kapcsolatos szabályszegés megállapítása (védelmi és biztonsági bírság) – a Vbö. VIII. fejezete

1. Bevezetés

A védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló 2021. évi XCIII. törvény (Vbö.) megteremtette a védelmi és biztonsági kötelezettségek megszegése esetén a szankcionálás lehetőségét, és létrehozta az e törvényben meghatározott bizonyos kötelezettségek elmulasztásához kapcsolódó védelmi és biztonsági bírság keretszabályait.¹ E bírság konkrétan a védelmi és biztonsági igazgatás területén jelentkező tevékenységekhez kapcsolódik, tágabb értelemben azonban egy közigazgatási szabályszegés esetén alkalmazandó szankcióról van szó, ezért a Vbö. szabályozását együtt kell alkalmazni a közigazgatás általános rendtartásának, valamint a közigazgatási szabályszegések szankcióiról szóló jogszabályok vonatkozó rendelkezéseivel. Ennek megfelelően a védelmi és biztonsági bírsággal kapcsolatos szabályozást – a Vbö.-n kívül – alapvetően az alábbi jogszabályok tartalmazzák:

- 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról;
- 2017. évi CXXV. törvény a közigazgatási szabályszegések szankcióiról;
- 406/2022. (X. 24.) Korm. rendelet a védelmi és biztonsági bírság szabályairól.

E jogszabályok együttesen határozzák meg a védelmi és biztonsági bírságra vonatkozó anyagi és eljárási szabályokat a következők szerint.

2. A védelmi és biztonsági kötelezettségekkel kapcsolatos szabályszegésekhez kapcsolódó anyagi és eljárási szabályok

A védelmi és biztonsági bírság kiszabásának előfeltétele a védelmi és biztonsági kötelezettségekkel kapcsolatos szabályszegés megállapítása, amelynek céljából az erre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóság közigazgatási hatósági eljárást folytat le. Az eljárás hivatalból indul a Vbö.-ben erre feljogosított személyek, illetve szervek kezdeményezése alapján. Ennek megfelelően a védelmi és biztonsági kötelezettségekkel kapcsolatos szabályszegés megállapítására irányuló eljárást kezdeményezheti:

- a védelmi és biztonsági igazgatás központi szerve;
- a területi védelmi bizottság elnöke, elnökhelyettese;

¹ Vbö. 70. §.

- a helyi védelmi bizottság elnöke;
- a polgármester;
- a Vbő. alapján védelmi és biztonsági igazgatási feladatokat ellátó ágazati igazgatási szervek vezetője.

Az eljárás azon természetes személlyel, jogi személlyel, jogi személyiséggel nem rendelkező jogalannyal szemben folytatható le, amely a Vbő. 70. § (1) bekezdés *a)–c)* pontjában meghatározott védelmi és biztonsági kötelezettségének nem vagy nem megfelelően tesz eleget, vagy meghatározott esetben az összehangolt védelmi tevékenységgel összefüggésben bevezetett szabályokat kifejezetten megszegi. A törvény e rendelkezései négy konkrét kötelezettségtípus megszegése esetén teszik lehetővé az eljárás megindítását és a bírság kiszabását, amely típusokat a védelmi és biztonsági bírság szabályairól szóló 406/2022. (X. 24.) Korm. rendelet 1. melléklete részletesen kibont az alábbiak szerint:

a) polgári védelmi kötelezettségek

- polgári védelmi adatszolgáltatással kapcsolatos kötelezettség elmulasztása,
- polgári védelmi adatszolgáltatással kapcsolatos valótlan adat szolgáltatása,
- polgári védelmi bejelentéssel kapcsolatos kötelezettség elmulasztása,
- polgári védelmi megjelenéssel kapcsolatos kötelezettség elmulasztása,
- polgári védelmi szolgálat teljesítésének elmulasztása,

b) gazdasági anyagi szolgáltatási kötelezettségek

- gazdasági és anyagi szolgáltatással kapcsolatos kötelező adatszolgáltatás elmulasztása,
- gazdasági és anyagi szolgáltatással kapcsolatos valótlan adat szolgáltatása,
- gazdasági és anyagi szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos kötelezettség elmulasztása,
- a nemzetgazdaság védelmi és biztonsági célú felkészítésével összefüggő kötelezettségek,

c) a nemzetgazdaság védelmi és biztonsági célú tervezése körében elrendelt adatszolgáltatás elmulasztása,

- a nemzetgazdaság védelmi és biztonsági célú tervezése körében valótlan adat szolgáltatása,
- a nemzetgazdaság védelmi és biztonsági tartalékolása körében előírt tartalékolási kötelezettség megszegése,
- a különleges jogrend kihirdetésének kezdeményezése, valamint különleges jogrend esetén a gazdaság mozgósításának akadályozása,

d) az összehangolt védelmi tevékenységgel összefüggésben bevezetett szabályok

- összehangolt védelmi tevékenység esetén ingó és ingatlan vagyontárgyak ideiglenes igénybevételének akadályozása,

- összehangolt védelmi tevékenység esetén bevezetett magatartási szabályok megszegése.²

A közigazgatási hatósági eljárást az erre jogosult, fentebb felsorolt szervek kezdeményezése alapján a fővárosi, illetve a vármegyei kormányhivatal folytatja le. Az eljárás megindításával kapcsolatban a vonatkozó jogszabályok két jogvesztő határidőt tartalmaznak, amelyek szerint az eljárás nem indítható meg, ha a jogsértő magatartásnak a hatóság tudomására jutásától számított hat hónap (szubjektív elévülés),³ illetve a jogsértés bekövetkezését követően egy év eltelt (objektív elévülés).⁴

Amennyiben az eljárás során a kötelezettségszegést megállapítják, az eljáró fővárosi vagy vármegyei kormányhivatal a védelmi és biztonsági bírság szabályairól szóló 406/2022. (X. 24.) Korm. rendeletben meghatározott mértékű védelmi és biztonsági bírságot szabhat ki. A bírság legkisebb, illetve legnagyobb mértékét az egyes kötelezettségszegő magatartásformákra lebontva, a kormányrendelet 1. számú melléklete tartalmazza. A bírság legkisebb összege 50 ezer forint, legnagyobb mértéke pedig 5 millió forint. Több különböző szabályszegés megállapítása esetén a bírság összege az egyes bírságtételek egyesített összege, amely legfeljebb 5 millió forint lehet.⁵

A kormányrendeletben meghatározott összehatárok között az eljáró hatóság mérlegelési jogkörrel rendelkezik, amely során figyelembe véve az eset összes lényeges körülményét különösen az alábbiakat mérlegeli a bírság összegéről történő döntésénél:

- a jogsértéssel okozott hátrányt, ideértve a hátrány megelőzésével, elhárításával, helyreállításával kapcsolatban felmerült költségeket, illetve a jogsértéssel elért előny mértékét;
- a jogsértéssel okozott hátrány visszafordíthatóságát;
- a jogsértéssel érintettek körének nagyságát;
- a jogsértő állapot időtartamát;
- a jogsértő magatartás ismétlődését és gyakoriságát;
- a jogsértést elkövető eljárást segítő, együttműködő magatartását;
- a jogsértést elkövető gazdasági súlyát;⁶
- a szabályszegést elkövető vagyoni helyzetét és jövedelmi viszonyait;
- a bírság alkalmasságát a szabályszegést elkövető további szabályszegéstől történő visszatartására.⁷

Az eljáró fővárosi, illetve vármegyei kormányhivatal a védelmi és biztonsági bírság összegét mérsékelheti vagy korlátlanul enyhítheti, megfizetésére részletfizetést enged-

² Vbö. 70. § (1) bekezdés; 406/2022. (X. 24.) Korm. rendelet a védelmi és biztonsági bírság szabályairól 1. melléklet.

³ 2017. évi CXXV. törvény a közigazgatási szabályszegések szankcióiról 5. § (1) bekezdés.

⁴ Vbö. 70. § (2) bekezdés.

⁵ A jogszabály 2023. június 29-e szerinti időállapotának megfelelő összegek.

⁶ 2017. évi CXXV. törvény a közigazgatási szabályszegések szankcióiról 10. § (1) bekezdés.

⁷ 406/2022. (X. 24.) Korm. rendelet a védelmi és biztonsági bírság szabályairól 2. §.

lyezhet.⁸ Amennyiben a hatósági eljárás megindításának napját megelőző három éven belül az ügyfél vonatkozásában közigazgatási bírság szankciót megállapító döntést nem jegyezték be, vagyis ha az ügyfelet az elmúlt három évben nem marasztalták el hasonló kötelezettségszegésért, a kiszabható közigazgatási bírság mértéke legfeljebb a bírságösszeg felső határának fele lehet.⁹

Az eljáró hatóság az érdemi döntését határozat formájában hozza meg, amely tartalmazza:

- az eljáró hatóság, az ügyfelek és az ügy azonosításához szükséges minden adatot (a zártan kezelt és védett adatok kivételével);
- a rendelkező részt a hatóság döntésével, a szakhatóság állásfoglalásával, a jogorvoslat igénybevételével kapcsolatos tájékoztatással és a felmerült eljárési költséggel;
- a megállapított tényállást;
- a bizonyítékokat;
- a szakhatósági állásfoglalás indokolását;
- a mérlegelés és a döntés indokait;
- a döntést megalapozó jogszabályhelyek megjelölését;¹⁰
- a pénzforgalmi számlának a számát, amelyre a fizetést teljesíteni kell.¹¹

A hatóságnak döntésében rendelkeznie kell az eljárás költségeivel, illetve azok viselésével kapcsolatosan is. A közigazgatási hatósági eljárásban általános szabály, hogy az eljárás költségeit az viseli, akinél azok felmerültek. Az eljárás résztvevője viseli a jogellenes magatartásával okozott költségeket, míg azon eljárési költséget, amelynek viselésére senki nem kötelezhető, az eljáró hatóság viseli.¹²

A védelmi és biztonsági kötelezettségek megszegésével kapcsolatos közigazgatási eljárás egyfokú, vagyis fellebbezési lehetőség nincs. Ennek megfelelően a határozat annak közlésével jogerőssé és végrehajthatóvá válik. Jogorvoslati lehetőség természetesen ebben az esetben is rendelkezésre áll, ugyanis a véglegessé vált döntés ellen az érintett ügyfél közigazgatási pert indíthat az illetékes bíróságnál.¹³

A jogerősen kiszabott bírság megfizetése adott esetben aránytalan hátrányt, megterhelést jelenthet az ügyfél, annak hozzátartozói vagy az általa folytatott gazdasági tevékenység vonatkozásában. Ezért a jogszabály mérlegelési lehetőséget ad a hatóság számára bizonyos méltányossági engedmények, könnyítések alkalmazására, amelyeknek alapvetően két típusát különbözteti meg:

- részletfizetés engedélyezése;
- a bírság mérséklése, enyhítése.

⁸ Vbö. 70. § (4) bekezdés.

⁹ 2017. évi CXXV. törvény a közigazgatási szabályszegések szankcióiról 10. § (4) bekezdés.

¹⁰ 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról 81. § (1) bekezdés.

¹¹ 406/2022. (X. 24.) Korm. rendelet a védelmi és biztonsági bírság szabályairól 3. §.

¹² 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról 125. §.

¹³ 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról 114. § (1) bekezdés.

Részletfizetést a hatóság az ügyfélnek a teljesítési határidő lejárta előtt előterjesztett kérelmére engedélyezhet, legfeljebb 12 havi részletben. Ennek feltétele, hogy a bírság megfizetésére kötelezett hitelt érdemlően igazolja, hogy számára a teljesítés aránytalan nehézséget jelent. Az engedélyezett részletfizetést havonta pontosan teljesíteni szükséges, ugyanis egy részlet megfizetésének elmaradása esetén is a teljes összeg megfizetése azonnal esedékessé válik, vagyis a kötelezett azonnal elveszti részletfizetési kedvezményét.¹⁴

A bírság mérséklése, illetve enyhítése is lehetséges mind természetes személyek, mind jogi személyek és más gazdálkodó szervek esetében. Természetes személynek a teljesítési határidő letelte előtt előterjesztett kérelme alapján a hatóság a bírságot végzésben mérsékelheti vagy korlátlanul enyhítheti, ha annak megfizetése a fizetésre kötelezett és a vele együtt élő hozzátartozók megélhetését súlyosan veszélyezteti. Amennyiben a fizetésre kötelezett vállalkozási tevékenységet folytató természetes személy, jogi személy vagy egyéb gazdálkodási tevékenységet folytató szervezet, a bírság mérséklése, illetve korlátlan enyhítése csak kivételes méltányosságból engedélyezhető elsősorban akkor, ha annak megfizetése a kötelezett gazdálkodási tevékenységét ellehetetlenítené.¹⁵

3. Összegzés

A Vbő. a más jogszabályokból már ismert megoldásokhoz hasonlóan megteremtette a védelmi és biztonsági szabályozáshoz fűződő szankciórendszert, amely azt szolgálja, hogy az állampolgárok és a védekezésben meghatározó szerepű érintettek a büntetőjogi szankciórendszer által biztosított védelem szintjét el nem érő esetekben is orientálhatók legyenek a kötelezettségeik teljesítésére. Ezen esetekben jellemzően az anyagi jellegű szankciók jelennek meg, amelyek mind természetes személyek, mind jogi személyek és más gazdálkodó szervek esetében is alkalmazhatók.

¹⁴ 406/2022. (X. 24.) Korm. rendelet a védelmi és biztonsági bírság szabályairól 4. § (1) bekezdés.

¹⁵ 406/2022. (X. 24.) Korm. rendelet a védelmi és biztonsági bírság szabályairól 4. § (2)–(3) bekezdés.

Irodalom- és forrásjegyzék

2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról

2017. évi CXXV. törvény a közigazgatási szabályszegések szankcióiról

2021. évi XCIII. törvény a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról

406/2022. (X. 24.) Korm. rendelet a védelmi és biztonsági bírság szabályairól